

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.
Katedra obchodního práva
PF UK

Posudek k diplomové práci Jáchyma Béma na téma
„Obchodní smlouvy uzavírané se spotřebitelem“

Rozsah práce: 54 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 13. listopadu 2017

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomant zvolil tradiční téma. Na aktuálnosti mu nicméně dodávají změny, k nimž došlo v rámci rekodifikace civilního práva a jež je třeba odborně analyzovat a zpracovávat. K tomu přistupuje neustálý vývoj judikatury, evropské i tuzemské, který je rovněž nutno průběžně mapovat a podchycovat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Vzhledem k tomu, že téma se v tuzemsku i v zahraničí těší značné odborné pozornosti, lze je hodnotit jako středně náročné. Diplomant měl k dispozici dostatek odborných zdrojů, z nichž mohl čerpat.

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomant si v úvodu práce vytkl poměrně obecný cíl „přiblížit většinu obecných aspektů ochrany spotřebitele v rámci smluv uzavíraných se spotřebiteli“. Konkrétněji jej vymezil až v závěru práce (na str. 57) jako „poskytnout náhled do problematiky obecné úpravy smluv uzavíraných se spotřebiteli, vysvětlit některé nejasnosti a případně navrhnout způsoby řešení, jak může být těmto nejasnostem předcházeno“. Obávám se, že naplnění tohoto záměru zůstal mnohé dlužen. V podrobnostech níže.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předložené práce je evidentní. Nepochybuji o tom, že dílo je výsledkem diplomantovy samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Struktura práce je zdánlivě přehledná a logická. Diplomant nejprve vymezil pojmy stěžejní pro systém úpravy spotřebitelských smluv a poté vybral několik hlavních témat, která touto úpravou prostupují, a podrobil je bližšímu zkoumání. Potíž spatřuji v poměrně neuspořádaném obsahu jednotlivých kapitol. Pojednání o jednotlivých aspektech tématu a dílčích nejasnostech se nezřídka prolíná textem na více místech, včetně kapitol, do nichž logicky příliš nespadá. A naopak - některé kapitoly nezahrnují, co by měly a co avizují. Tak například kapitola 3.3 vymezující pojem spotřebitelských smluv pojednává spíše o vybraných pravidlech z úpravy spotřebitelského práva než o tom, na jaké typy smluv tato pravidla dopadnou.

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Okruh použitých pramenů je poměrně široký, pokud jde o dostupné zdroje domácí. V práci nicméně postrádám reflexi zahraniční literatury, třebaže k tématu (pokud jde o jeho unijní rozměr) jí existuje nespočet. Slabá je rovněž práce s judikaturou, zvláště aktuální, z posledních let. Obávám se, že diplomant zohlednil jen rozhodnutí, o nichž se zmiňují prameny, s nimiž pracoval, a rezignoval na vlastní rešerše. V přehledu použité literatury diplomant netřídí jednotlivé prameny dle jejich typu (monografie vs. odborné články apod.). Slušná je diplomantova práce s poznámkovým aparátem, ani ona však není prosta formálních vad. Diplomant opakuje plně citace odkazovaných děl a jednotlivé poznámky neukončuje tečkou.

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubka diplomantovy analýzy je nedostatečná. Prakticky u všech analyzovaných témat a otázek diplomant ulpívá na povrchu a pomíjí řadu aspektů, které by bylo třeba řešit a s nimiž se přitom soudobá odborná literatura a zvláště judikatura vypořádaly. V pasážích věnovaných pojmům podnikatel, spotřebitel a spotřebitelská smlouva kupříkladu postrádám odpovědi na otázku, zda lze spotřebitelský režim dovodit alespoň u zajištění dluhu ze smlouvy, která spotřebitelskou není, třebaže půjde o zajištění akcesorické a podnikateli je bude poskytovat spotřebitel. Přistoupí-li kupříkladu spotřebitel k dluhu ze smlouvy mezi dvěma podnikateli, půjde o spotřebitelské přistoupení? Co když se za dluh společnosti s ručením omezeným vůči bance osobně zaručí jednatel společnosti, jeho manželka a rodiče (případně poskytnou jinou formu zajištění, například zřídí zástavní právo či aval)? Půjde o spotřebitelské zajištění? Lze za spotřebitelskou považovat smlouvu mezi advokátem a spotřebitelem? Nebo o úvěru mezi bankou a advokátem, není-li zřejmé, zda má úvěr sloužit k provozování advokátní praxe či uspokojování osobních potřeb úvěrovaného? V kapitole věnované předmluvním informačním povinnostem podnikatele vůči spotřebiteli marně hledám analýzu soukromoprávních důsledků porušení těchto povinností. Problematicky, resp. vůbec se diplomant nevypořádává se vztahem § 1812 ObčZ a obecných výkladových pravidel obsažených v § 556 a zvláště v § 557 ObčZ. Co když bude spotřebitel původcem (proferentem) nejasného výrazu ve smlouvě? Které pravidlo se prosadí? Judikatura dává odpověď, diplomant nikoliv. Ani v dalších segmentech práce dostatečně nepropojuje zvláštní úpravu spotřebitelského práva a obecné instituty práva závazkového. V kapitole 4.1.1 například diplomant pojednává o problému obtížné čitelnosti a srozumitelnosti sdělovaných informací, aniž zmiňuje, jak jej řeší obecné právo závazkové. Na mnoha místech diplomant mapuje dostupná stanoviska doktrinní k otázkám, jež nastoluje, nepřidává však vlastní názor, natož argumenty na jeho podporu.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce vcelku vyhovuje. Jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou přehledně číslovány a graficky odděleny. Za nedostatek považuji místy i dosti obsáhlé přímé citace jiných zdrojů. Většina by myslím snesla diplomantovu parafrázi.

G. Jazyková a stylistická úroveň

Práce je na slušné jazykové a stylistické úrovni. Chyby či překlepy jsem v ní sice zaznamenal, nebylo jich však tolik.

4. Případná další vyjádření k práci

V práci jsem narazil na řadu nepřesností či věcných nesprávností. Není například pravdou, že starý občanský zákoník (po celou dobu své účinnosti) považoval za spotřebitele každou osobu (na str. 9). Správné není ani tvrzení, že spotřebitel, který disponuje lepšími znalostmi a zkušenostmi než podnikatel, bude vždy též slabší stranou (na str. 10). Nesouhlasím se závěrem, dle něhož podnikatelem nebude provozovatel neoprávněné činnosti (např. obchodník s drogami) – na str. 14. Na str. 15 diplomant tvrdí, že soud v obecném právu občanském může „limitovat“ odpovědnost za škodu. O něco níže potom konstatuje, že „smlouvy uzavírané se spotřebiteli jsou dispozitivní a kogentní zároveň“, a s odkazem na starší literaturu pojednává o obecném zákazu, aby se smluvní strany odchýlily od zákona k tíži spotřebitele. Je ale takový zákaz obsažen v platném právu? Není rovněž pravdou, že ve vnitrostátní úpravě „zcela absentuje korektiv dobré víry“, pokud jde o úpravu nepřiměřených ujednání, jak diplomant uzavírá na str. 28. Zná diplomant výkladová stanoviska civilního kolegia Nejvyššího soudu k § 56 odst. 1 starého občanského zákoníku? Obávám se, že nikoliv. V práci je necituje. Z § 6 ObčZ neplatí zásada „pochválného obchodního styku“, jak diplomant tvrdí na str. 31. Nesouhlasím ani se závěrem, dle něhož výraz „nepřihlíží se“ indikuje nicotnost ujednání (na str. 35 a 36). Není pravdou, že ve vztazích mezi podnikateli obchodní podmínky typicky vypracuje třetí strana – zájmová nebo (dokonce) odborová (!) organizace (na str. 39). Nesprávná je rovněž teze o tom, že překvapivost ujednání může spočívat ve způsobu jeho vyjádření (str. 46). Není také přesné, že ustanovení § 1818 ObčZ zakládá spotřebiteli právo odstoupit od spotřebitelské smlouvy bez uvedení jakéhokoliv důvodu (str. 50). Význam pravidla tkví v něčem jiném. Ve výčtu by bohužel bylo možno pokračovat. Uvítám, jestliže diplomant nastíněná tvrzení upřesní či uvede na pravou míru alespoň během ústní obhajoby.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

a) Dle textu výše.

b) Jaká srozumitelná hlediska používá unijní i tuzemská judikatura k výkladu znaků hypotézy § 1813 ObčZ, resp. čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13/EHS, neboli na základě jakých obecných kritérií soudy hodnotí, zda konkrétní ujednání zakládá v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran?

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Vzdor uváděným nedostatkům práci hodnotím jako způsobilou obhajoby. Výsledné hodnocení ponechávám závislým na průběhu této obhajoby. Pokud se diplomant přesvědčivě vyjádří k namítaným nedostatkům, předběžně ji navrhuji hodnotit stupněm dobře.

V Praze dne 5. ledna 2018

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.